

Vraag 6

Deze vraag nodigt uit tot het doen van voorstellen die kunnen voorkomen dat de politiek te grote beloften doet die het vertrouwen van de burgers in de overheid verkleinen. Wij beperken ons in dit verband tot wetgeving die door de Staten-Generaal is aanvaard, maar die de door de Grondwet bepaalde constitutionele kaders te buiten gaat. Zoals wij in de inbreng voor de eerste consultatie hebben aangegeven komt het regelmatig voor dat de regering en de Staten-Generaal hun taak om wetgeving aan de Grondwet te toetsen veronachtzamen.

Naar onze mening dient deze falende toetsing te worden gerepareerd. Invoering van constitutionele toetsing door de rechter of een constitutioneel hof vereist grondwetsherziening en daarmee zijn vele jaren gemoeid. Een snellere oplossing is geboden, in ieder geval totdat eventueel een vorm van constitutionele toetsing zal worden ingevoerd.

Wat ons betreft is de optie die Tom Zwart, Joram van Klaveren, Jan Hendriks en Yasin Makineli hebben geschetst in de Trouw van 15 februari 2024 innovatief en realiseerbaar (Tom Zwart, Joram van Klaveren, Jan Hendriks en Yasin Makineli, Kabinet-Wilders gaat er komen. Zó houden we het bij de les, Trouw 15 februari 2024, Opinie, p. 21). De auteurs hebben zich bij het opstellen van hun voorstel laten inspireren door de ervaringen met het Constitutioneel Comité dat in 1946 in Frankrijk werd ingevoerd. Wij bevelen hun bijdrage in uw aandacht aan en geven hieronder de kern van het voorstel kort weer.

De auteurs stellen voor dat er een Constitutioneel College wordt opgericht dat de Tweede en Eerste Kamer adviseert over de grondwettigheid van wetsvoorstellen die door beide Kamers zijn aanvaard. Zo'n advies wordt uitgebracht als één vijfde deel van de leden van een Kamer – dus 30 Tweede Kamerleden of 15 Eerste Kamerleden – daarom verzoekt. Op die manier wordt deze mogelijkheid ook aan oppositiepartijen geboden.

Als het Constitutioneel College vindt dat het wetsvoorstel in strijd is met de Grondwet, krijgen de Kamers de gelegenheid om de tekortkomingen alsnog weg te nemen. Als de Kamers geen wijzigingen willen doorvoeren blijft het wetsvoorstel op de plank, totdat de Grondwet zodanig zal zijn aangepast dat het wetsvoorstel daarmee wel verenigbaar is.

Aangezien het Constitutioneel College als adviseur van de beide Kamer optreedt, kunnen de benoeming en werkwijze in hun Reglementen van Orde worden opgenomen. Daarvoor is geen tijdrovende wijziging van de Grondwet of de wet nodig, de Kamers kunnen hun Reglement namelijk zelf aanpassen. In de Reglementen leggen zij zichzelf dan de verplichting op om een wetsvoorstel dat door het College is afgekeurd in portefeuille te houden totdat de noodzakelijke grondwetsherziening zal zijn doorgevoerd. In het Constitutioneel College zullen personen worden benoemd die over de noodzakelijke constitutionele expertise beschikken.

Vraag 7

Wij maken van de gelegenheid gebruik om uw aandacht te vestigen op een voorstel dat leidt tot nauwere betrokkenheid van de burger bij het beleid, dat wij de afgelopen jaren al enkele malen hebben gedaan in gesprekken met diverse overheidsorganisaties. Dat voorstel is erop gericht om de bestuurscultuur in die zin te vernieuwen dat beleid voortaan niet meer wordt gemaakt *over* maar *met* de moslimgemeenschap. Dat kan het beste geschieden in de vorm van co-creatie, dat wil zeggen de vorming van beleid in nauwe samenwerking tussen de ambtelijke organisatie en de gemeenschap.

Bij de co-creatie die hier wordt voorgesteld zijn vertegenwoordigers van de gemeenschap als volwaardige partner betrokken bij het formuleren van gedeelde probleemstellingen en het vinden van gezamenlijke oplossingen, die zij vervolgens helpen in praktijk te brengen. Met andere woorden, die kennisproductie is niet langer eenzijdig, maar wordt een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid en gemeenschap. Op deze manier wordt maximaal gebruik gemaakt van elkaars kwaliteiten en inzichten. De oplossingen stemmen overeen met de behoeften en ambities van degenen die ze helpen in praktijk te brengen.

In het kader van deze co-creatie toont de overheid zich bereid om het beleid samen met de gemeenschap te ontwikkelen. De gemeenschap brengt in dat verband drie elementen in, te weten unieke kennis omtrent de Islam en de culturen binnen de gemeenschap, de bereidheid om creatief mee te denken over oplossingen, en commitment aan de oplossing waarvoor uiteindelijk zal worden gekozen. Leden van de gemeenschap zullen inherent gemotiveerd zijn om het beleid te accepteren, omdat de gemeenschap daaraan zelf heeft bijgedragen, zodat het niet hoeft te worden opgelegd of afgedwongen. Als gevolg van co-creatie zullen de effectiviteit en legitimiteit van het beleid dan ook toenemen en de kosten afnemen.

Deze vorm van co-creatie is uiteraard niet alleen geschikt voor de samenwerking tussen de overheid en de moslimgemeenschap, ook andere gemeenschappen en organisaties kunnen hierop een beroep doen. Co-creatie als samenwerkingsvorm tussen de overheid en bepaalde groepen of organisaties sluit zeer goed aan bij het *Beleidskompas* dat in maart 2023 door de overheid ten doop is gehouden. Ook daarin staat gemeenschappelijke beleidsontwikkeling centraal.